

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egyetemesi könyvnyomda, 3 korona utca, 18 sz. a.) intézendők. Szermentetlen levelek el nem fogadtnak.

Előfizetési ár:
egész évre 20 frt. félévre 10 frt., negyedévre 5 frt.
Beiktatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj mindenbeiktatásért 30 kr.
A „nyilt-tér“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Uj előfizetés a FÜGGETLEN LAPOK további folyamára.

April-juniusi évnegyedre 5 ft. — kr.
April-szeptemberi félévre 10 " — "
April-dec 3 évnegyedre 15 " — "
Egy óra 1 " 70 "

A kiadó-hivatal,
3 korona utca 18. sz.

Bécs, márcz. 31.

Ha a liberalis intézmények mindenütt oly diadalal inauráltatnának s ha e diadal utóhangjával nem enyészene el egyszersmind a lyrai remények káprázatai, mint az osztrákok fővárosában: akkor a népelet tartós farsangot ülne, a közvélemény realis irányzatokkal bírna.

Nem mondhatnám, hogy a benyomás, mely a házassági viták eredménye volt, alkalmas nem lehet felvilágosítani a népet, de a felvilágosításnak a népet nem lehet kezeletlenül elmozdítani a lyrai remények káprázatai, mint az osztrákok fővárosában: akkor a népelet tartós farsangot ülne, a közvélemény realis irányzatokkal bírna.

A közszellem azon tudatot hordozza itt, hogy a győzelem három napi heves ostrom után csupán, és egyedül a concordatum sorsát ejtő gyszabó. Egy népszerűtlen, homályos nemzeti emléki intézménynek halotti torát látta e nép az örömmámorban, mely Bécs házáit, és utcait egyszerre gyújtá lángba, mint halotti fényt, népes, nagy temetésnél.

A vallásra senki sem gondolt. Oly különböző valaminek tartja a concordatumot mindenki a vallás dolgától, hogy lelkiismerete a legbuzgóbb hívőnek sem riadt föl, midőn lobogó fátylát hordozva, emelkedett érzülettel hangzó-tata üdvöt az „uj aerának.“

E felfogás általános, egyetemes a nép szellemében.

Ugy látszik azonban, hogy a vallási közvélemény, sokkal fontosabb érdeklődéssel figyeli az iskola-törvények fölötti tárgyalásokat.

Itt nem a concordatum sorsa képezi az ellen- és rokonszenvek indokát. Amott tapsolt, fölriadt egy közjogi kérdés inkább közvetlenül érdek-

lett megnyerésén. Itt tulajdon családi szentélye forog a koczkán.

Es legyen bár a népszellem rationalis abstractiók által bizonyos fokig mélyeztet: a nevelés és oktatás kérdésénél a vallásos elem jobb része meghozza adóját a józan patriotismus számára.

Oszintén szólva, nem lehetetlen észre nem venni az indokot, mely az iskola-kérdés vitáiban inkább kedélyi mint elvi; ellenszenv az a Thunféle reminiscenciák iránt, reakciója a földébredt alkotmányos szellemnek az absolutistikus lehetőségek ellenében.

Minden körülmény annyira természetes, a szellemi fejlődés áramlásainak annyira megfelelő, hogy hasonló képzelt vagy valódi eredményeknél, a népszellem az önralmat a szabadság erényeivel egyensúlyba hozni nem bírja. Épen úgy, mint az absolutismus, a jogéretet a zsarnokság büneivel ki nem békítheti!

Midőn e nép tombolt, hogy a szabadság és haladás állítólagos ellenségét, az alkotmányos államrendszer akadályát, a concordatumot a parlament szétörí; szabadság ösztönét minden vallási vonatkozásoktól mentek találta ez ügyben.

Másként áll a dolog a nevelés és oktatás kérdésénél.

Azon törekvés, mely a vallás-erkölcsi elemnek a gyermekek és ifjúság nevelésénél osztalékát ezután kizárni óhajtja; s a tudomány elméletét, az értelem képzését a kedély és szív elhanyagolása árán óhajtja ráerőszakolni a nép gyermekeire, mint házalók az angol bibliát, az ily törekvés egyoldalú és paedagogiátlan.

Pestalozzi elpirulna, ha hazájában valaha ily törvények alkottatnának a nemzeti jövő biztosítására.

Descartes elve: cogito, ergo sum, a speculativ bölcsészet terén alkalmas lehet az elméket új irányok felé vezetni, s a lét tudatát, a gondolási tudás tudatától feltételezni.

De elemi oktatásnál a dolog megfordítva áll.

Itt egy más bölcsésznek elve alkalmazható inkább: credo ut intelligam.

Ezen maxima mély lélektani okok következménye.

Elemi nevelés és oktatásnál, nem lehet sem az oktatás, (értelmi fejlesztés) rovására, a nevelés (kedélynemesítést) tulterjeszteni, sem megfordítva, a nevelés elhanyagolása árán az oktatást monopolizálni.

Összhangja e két főtényezőnek, kiegyeztetése az értelmi fejlesztés és kedélyidomítás érdekeinek, teszi a gyakorlati népnevelést, a hasznos iskolát!

A földhitel democratizálása.

II.

Miután közelebbről kifejtettük a hitel sajátkepi természetét s azon lényeges különbséget, mely a személyhitelt élvező kézműves és gazda közt létezik, szükség, hogy kissé szemelket a külföldre fordítsunk, hogy a viszonyok különbözősége szerint az eredményeket megbírálhassuk.

Angolhonok birtokviszonya saját-szerű lévén, a nagy kiterjedésű hitbizományok s azokon folytatott kisebb s nagyobb bérleti gazdaságok mivolta hozta magával, hogy ott záloghitelről igen szűk korlátok közt lehet szó. Realhiteli képességgel aránylag igen kevesen bírnak.

Anglia és Skótiában, hol a realhitel oly csekély alappal bír, találjuk a legmagasabb kifejlést a mezőgazdaság terén. A földmívelési nagyszerű javítások és beruházások, melyek sehol sem lépnek elő nagyobb mérvű terjedésben, mint e két országban, jobbadán a személyhitel alapján nyertek kifejlődést, s tanúságot tesznek azon erős bizalomról, mellyel az angol farmerek az ottani bankokkal bírnak.

E rendszernek — t. i. a személyhitel alkalmazásának a földbirtokra — legfőbb eredményeit a skot gazdaság mutatja, mely kifejlést jobbadán a tartományi bankoknak köszöni, melyek száz meg száz fióküzletekben az egész országra elterjedve, a gazdasági tevékenység üzembe jótékonyan behatnak, a productiv vállalkozásokat megkönnyítik, és összekötésben a létező takaréktárakkal, nagy lendületet adnak a rendszeret, takarékoság, és gyarapodási tevékenységnek.

Hasonló intézeteket találunk Észak-amerikában a farmerbankokban. Hübnér szerint már 1857-ben a mezőgazdasági bankok száma 57 volt, ezek közt 20 farmer és kereskedőbank 28 1/2 millió dollár tőkeállal.

Sajátkepi földhitelintézetek Észak-amerikában úgy mint Angolhonban sem léteznek, mert hiányzanak is a rendezett teleklönyvezések, de könnyen nélkülözhetők is, mert az igen kifejlett személyhitel oly erős támasza a haladásnak, mint sohol másutt.

Angolhon és Skótiá elvű kiáltó

példa arra nézve, hogy a személyhitel becsét és szerepét a gazdasági fejlődésben megbírálhassuk.

A realhitel alapján alakult hitelintézetek elégtelenségét leginkább kelle érzeni oly vidékeknek, hol nagy számban elaprózott gazdaságok léteznek. A szükség ezen alapján alakultak Würtembergben és rajnai porosz tartományokban az ugy nevezett kommunalbankok, Bajorországban sokkal hiányosabb szervezettek a kerületi segélypénztárak, melyeknek megalapításához a közpénztár járult. Délnyugati Németországban „marhára kölcsönző társak“ alakultak, mind meg nyí kiérletek a kis gazdák sürgős zavarain s szükségletein könnyű módon és a személyhitel alapján segíteni.

Messze vezetne célunktól a különböző országokban ez irányban tett kísérleteket s azok eredményeit elsorolni, főképp pedig a mi legtanulságosabb a különböző egyleti vagy intézeti szervezetek elemzéseit megtenni.

Mindezeket messze tulszárnyalta egy hatalmas szellem bámulatra ragadó alkotása, mely épen napjainkra csik, s mely hódítványait hazánkban épen most kezdli meg.

Kimutatta Schulze-Delitzsch az utat, mikint lehet jobbadán vagyontalan kézműveseknek és munkásoknak az „ö n s e g é l y“ alapján orias eredményeket eléldezni.

E rendszer annyira egyszerű és világos, hogy csak alkalmazni kell kisebb gazdák csoportjaira s a fennálló viszonyokra s kész azonnal az apparatus, mellyel egyfelől az általános nagy szükségén gyorsan és biztosan segíteni, más részről az intézeteket közhasznúvá átalakítani könnyű.

A tőke nélkülözhetlensége s a hitel változott viszonyai mellőzhetlenné tették, hogy a tőkebirtokos és hiteltigénylő közé egy közvetítő intézet lépjen.

A tőke birtokosa intézetnél helyezel legörömszebb pénzt, azaz papirt vásárol, — a hitelt igénylő viszont legbiztosabban s legolcsóbban intézettől kaphat pénzt.

Tegyük ezt nemcsak lehetővé, hanem könnyűvé is, és el van érve a cél. Azt kívánni nem lehet, hogy pénzintézet apró kölcsönök roppant halmazzával bajlódjék; azt sem lehet várni intézettől, melynek állása az elhelyezés szilárdságától függ, hogy az apró hypothekák számtalan csoportját nyilván tarstsa, még kevésbé, hogy ter-

jedtebb téren személyhitel alapján kis gazdák közt működést indítson s tartson fenn, mert nem is lehet várni, hogy az egyes kis gazdák hitelképességét ismerje.

De ha kis gazdák csoportja egyletekbe alakul, kiknek összes fekvő birtoka együttvéve nagyobb értéket képvisel, ezeknek solidaris hitele ép oly nagy, sőt a fokozott fizetési képesség miatt nagyobb is, mint egyes birtokosé ugyanazon terjű birtokkal.

Ezek együtt bizonyos mérvű összegig hitelt nyithatnak magoknak az intézeteknél, és az egylet körében saját garantiájuk mellett a személyhitel alapján is fedezhetik saját szükségleteiket.

Ez uton nyerhetnek kapcsolatot nagy mérvben működő intézetekkel s egyes központokon elhelyezett intézeti fiókok által egy nagy egészet képezhetnek.

Sopronmegye, márcz. 31.

A tegnapi számunkban közölt sopronmegyei czikknek második melléklete a következő:

Fő Méltóságú Primás Kegyelmes urunk!

Midőn a koronázás nagy jelentőségű ünnepevel az alkotmányozás műve befejeztetett, mindenféle a belrendezés ügyeire fordul a hazaánk figyelmé, és mi is mélyen érezzük a katolikus ügy megoldásának vagy is a katolikus önkormányzat oly nemf életbe léptetésének szükségét, hogy magunkat ön alkotta törvényeink szerint rendezbessük, és ügyeink elintézésében szabályos-hassuk.

Ily meggyőződés vezérelt benünket Sopronmegyei egyházi és világi katolikusokat, kik az összes megyebeli községek szabadon választott megbízottjain kivül, sok ezrekre menő számmal, a mai napon egybejyűltekünk, midőn alapos megvitatás után ritka egyetértésben nyilvánult közakarattal kimondottuk:

a) hogy az egyház kormányzatnak a jog-egyenlőség elvénél fogva is az 1848-ki törvények szélesb alapi szelleméhez átídomítása sürgető szükség;

b) hogy a „semmit rólunk nélkülünk“ ösi alkotmányos elvnek alapján az egyházi önkormányzatnak, már szervezésében is a világiak, szabadon választott képviselőik által befolyjanak.

c) hogy a katolicusokat jogosan illető egyház-alapítványi javadalmak, azoknak szabad rendelkezésére okvetlenül ki adassanak.

Mint hogy pedig az ekkép kifejezett közohajtásnak minél biztosabb érvényt szerződik a vallás és közoktatási miniszter ur ő nagyméltóságát az iránt megkérni határoztuk, hogy a kath. egyház önkormányzatának szervezését, ennek illetőségét által, minél előbb eszközöltetni méltóztassék — Főméltóságodat mint egyházunk mélyen tisztelt or-

vert mind ott, mind itt igazságtalanság követetik el.

A szív érzeményeinek tehát, hogy azok a religió úgy, mint a szépsézet követelményeinek megfelelően, bizonyos közép helyzetet kell elfoglalni az elragadtatás és az érzéketlenség között. Mert mind az érzemény, melynek határai ki vannak szabva, ha azon túl lép, igazságtalanságot követ el, mind a szív, melynek érzeti a rendeltetés, ha erőll egészen lemondott, a rutnak képét állítja elénk. Innen eléggé világos, hogy a religió, midőn sem érzeményeinket túlsapangan nem enged, sem azokat szívünköl kihálni nem hagyja, ugyanaz által a szépsézet törvényeit az emberi szív képzése és nemesítésénél a leghevesebben alkalmazza. A szépsézetnek közöl különösen a helyes színezetnek kell azon tulajdonnal bírni, hogy a sziveket illetően értelemben tisztítsa. A színművészet sajátosságának kell annak lenni, hogy alakjai által a sziveket megillesse, s midőn a hallgatóság érzületét, a szereplő hős állapotával mintegy összekötésbe hozza, a közél, hogy átérzezteti velök hősének sorsát, azokat keménységököl kiragadva, érzékenyebbéket tegye. A színművészet hőséi rendszeren első megjelenésük alkalmával úgy tűnnek föl, hogy a szemlélők szívet nem hagyják érintetlenül, hanem mindjárt az első pillanattal megnyerik. Ha ez megtörtént, a szemlélők a legnagyobb érdeklél viselnek a hős iránt, s az egész darab alatt, mely annak viszony-tagságos helyzetét és folyton tartó küzdelmét előadja, a hallgatóság érzülete függőbe van helyezve, a mennyiben a dolog még sem egyik, sem másik részre nem dől el egészen, hanem a közép útát tartja. Mert míg egy részről azon kilátás áll a hallgatóság előtt, hogy hátha még a küzdelmeköl szívesen meg-menekül, más részről azon gondolat áll folytonosan a háttérben, hogy hát ha a viszony-tagságoköl megöretve vesznie kell.

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

A katolikus religio szépsézetesi eszméi.

III.

A művészetek jeles német történetírója Winckelmann azon szépsézetesi tünemények szemlélete és vizsgálata után, melyeket a görög művészet előállított, azon észrevételre jutott, hogy a mi a görögök szép műveit minden más keleti népek szépsézetesi törvénnyel kevésbé ismerő műveitől megkülönbözteti, az nem egyéb, mint azon mérsékelttség, azon nyugodtság, az igazságnak mind alakban, mind kiterjedésben való azon pontos megtartása, melyet más népek szépsézetesi műveiben haszontalanul keresünk. A szép eszméjének a földön bármely műalkalomban való megjelenésénél igazságnak és mértéknek kell lenni; ott bizonyos összhangzatnak kell uralkodni az eszme és alak közt, ugy hogy sem a kicsiny eszme nagyobb alakban, sem a nagy eszme kis alakban ne álljon előttünk, hanem igazságos összhangzatban legyen mind a kettő egymással, mi a tárgyat széppé, az ellenkező pedig rúttá teszi. Ha e tapasztalatot, melyet a görögök szépsézetesi remekéböl kivontunk, a kath. religió azon eszméire és tanítványaira alkalmazzuk, melyeket az, mint erkölcsi kiképződéstörvénycit elénk szab, lehetetlen, hogy a hasonlóságot, mely oly világosan tünik elénk, föl ne ismerjük. Mert ugyanazon tulajdonokat, melyeket a görögök szépsézetesi remeklein, mint tökéletességet észrevettünk, megtaláljuk a kath. religio egészének ugy, mint egyes erkölcsi tanítványainak jellemében is, ugy, hogy közötté és a legtisztább értelemben vett szépsézet közti hasonlóságot nem tagadhatjuk.

Ezek után a kath. religio erkölcsi tanítványaira fordítva figyelmünket, azon utmutatóra, mely egészben ugy, mint egyes részeiben az emberi szívnek legkövetesebb kiképzője, a szépsézetnek örök igazságát az emberi élet fejlesztésére a leghevesebben látjuk alkalmazva, miért is azok szerint élni körülbelül annyit is tesz, mint az embernek önmagát a szépsé: g törvényei szerint idomítani, a religio parancsait szem előtt tartani, mintegy a szépsézet kellekeit is figyelemre méltatni; azokat nem követni, mintegy a szépsézettel is meghasonlani. Magában értődik, a szépséget nem csupán az anyagi részek ildomos összeállításában helyeztük, hanem inkább a tiszta szellemnek azon erős visszatükröződésében, mely még a kevésbé szabályos anyagi külső alól is oly igazságtud előtörni, hogy az anyagban elmulasztott hiányt a tiszta lélek tetemesebb szépségében dúsán kipótolva látjuk. Innen van, hogy találkoznak egyénekkel, kiket szabályos természetök, kerekded arcuk, finom társalgási tehetségek mellett sem tudunk megkedvelni, mert a mit visszatükrözésnek mondanak, az kevésbé erkölcsi, s a mit vonzóknak neveznek, a tiszta szívnek kifejezése szokott lenni az emberi arcokban. Az ily szépségre, mely nem a természet kiváltságának adománya, hanem az emberi szabad akaratként vívmánya, kell és lehet jutni az embernek a szépsézet törvényeivel oly szoros összekötésben álló erkölcsi szabályok megtartása folytán.

Semmi, a mi az illó határokon túl terjeszkedik, a szépségre igényt nem tarthat. A szépség határai majdnem hajszálnyi pontossággal vannak kimérve. Ezek azon igazságos körvonalok, melyeket a görögök szép műveiben majd mint mérsékeltséget, majd mint nyugodtságot vettünk észre, melyeken, ha a tökéletességnek e két vonása nem diszjelgne, soha sem lett volna a görög művekben megjelent szép minden idők bámulata, mint

nem lett az indus és egyiptomi alakjaiban. De e két tulajdon azokat nemcsak az ókor tisztább izlésével, hanem a kath. religio fővonalával is egybehangzóvá tette. Az „Adjátok meg a eszártnak, a mi a eszártnak, és Istennek a mi az Istené“ a religióban, „Mindenkinek a magáét (suum cuique)“ a jogtudományban, mind megannyi külön alakú kifejezése ugyanazon igazságnak, mely a szépsézetben az illó határok közt való megjelenés szabályának felel meg. A mérsékelttség tehát, mely a religiónak egész létében általános jellemzőll szolgál, a legpontosabb összhangzatban van a szépsézetnek a határokról előirt parancsával, s így valamint az erkölcsi életben mind az, mi a mérsékelttség tülmegy, bűnnek mondatik, színtegy, a mi a szépsézetben az illó határt bármely tekintetben áthágja, rutnak czimeztetik. Ez oknál fogva világos, hogy a hűn, mely a mérsékelttségnek áthágása, rút is egyszersmind, és az érnny, mely a mérsékeltségnek megtartása, szép is egyszersmind.

E mérsékelttség és nyugodtság, mely a religiónak és szépsézetnek egyiránt nélkülözhetlen sajátja, az embernek szépsézetesi tekintetben való művelésénél csakis a szívnek helyes ismerete után állhatott elő. Míg a szívnek lázas rohamai is épen oly természetesenek tartattak, mint annak szelidebb dobnansái, addig azon mérsékeltsegről is, mely fő jellege a keresztény életnek, csak szük fogalom uralkodhatott. Ez emberi szív vajmi titkos barlang, melynek éjében jóság, rosaság, öröm, szomorúság, szenvedélyek és mindennemű indulatok forrnak, melyeket egészen elfojtani épen ugy nem lehet, mint teljesen szabadra eresztetni nem tanácsos. Az érzelmek, melyek a szívnek mélyében ily chaoszerű tusában élnek, jókká lehetnek, de csak ugy, ha mérsékeltnek. Hasonlitanak azok a tűzölz, mely határok közé nem szorítva a legártalmasabb lehet, mérsékelt pedig az emberiségnek nél-

ABB. urakbáza mai flé...
vadásdon márczius...
nobleból érkezett...
szekerészto:
HÁLY.
Alva Tartva
80.50 81 -
114.25 115.75
97. - 97.50
88.25 86.75
83.50 84. -
91. - 91.50
74.75 75.25
81.40 81.80
93. - 94. -
96.40 96.70
115.40 115.60
46. - 46.20
5.47 1/2 5.48 1/2
9.26 1/4 9.27 1/2
1.70 1.71 -
113.25 113.75
URBÁN KÁROLY
KÖFFER

egyoldalúsággal. „Az egyház — így folytatja — lényegénél fogva pártállást foglal el, míg ellenben az állam nem lehet párt. Az állam lényege igazság, a legfőbb erény, mely minden erényeket egybefoglal, s ezen igazság magában foglalja az egyház iránti igazságot is.”

Végül felel a miniszter, hogy „az iskolai alap vagyona soha nem is volt az egyház birtokában, (Nagyon helyes!) annyit azonban minden esetre a kormány ellenfelei is feltételezhetnek róla, hogy ismeri a kormány is azt a mondatot, hogy: „a tulajdon szent” (Élénk tetészek.)

Hartig gróf a többség előadója az iskolatörvényben csak azon régi igazsági követelmények látogatása vége, hogy a tanító állása ne legyen alá, hanem mellérendelt, s az egyház befolyását eléggé érvényesítheti a vallási oktatás által, s jogtalanok találja, hogy az kizárólag világi dolgokra is ki akarja terjeszteni hatalmát. Ajánlja a többség javaslatát a részletes tárgyalásra.

Auersperg miniszterelnök is az iskolagyermek előmozdítását látja a többség javaslatában, miután az azon tényezőket, melyek eddig hátrébe voltak szorítva, a tanítás terén megillető helyeikre helyezi vissza. Elismeri a család jogait a gyermekek nevelése körül, de kérdi: „mi az állam? sok egyes családtagokból álló nagy család”, s mint ilyennek elidegeníthetetlen joga, sőt kötelessége, tagjai neveléséről gondoskodni. Ő az egyes szónokok beszédében nyilatkozó bizalmatlanságot nem tekinti mérvadóknak, a szavazás eredménye, ez bizonyítson a kormány mellett, mely a törvényt magának vallja.

A szavazásnál az elnapolást pártoló kisebbségi javaslat nagy kisebbségben maradt, csak 18 tag emelkedik fel mellette s így az iskolai törvény általános nagy többséggel fogadtatott el a részletes vita alapjául, s itt is, miután az első és második §. a képviselőház fogalmazása szerint fogadtatott el, a többi pontokra nézve a többség javaslata jut érvényre.

Levelezések.

Biharból, márcz. 31.

„Non quis, sed quid.”

Huzzuk föl a mult sűrű függönyét és szemünkbe ölik a jövő képe; az „Emlékirat” előtérbe lép; a helyzet azonos a 48-iki korszak küzdelmeivel; a személyek eltűntek az élet színpadjáról, de tények szólnak tevékeny életükről; a történelem az élet oktatója.

Az aggodalom felhősége oszlohi lát; a láthatár a nap verőfényében uszik; — a világiak kezébe az alapság többségével, egész lelkesültséggel léptek a küzdőterre; szaporodnak az autonómia sz. ügyének győztesen zászlótartói, tömörülnek a hitvédelmezők sorai.

Az „Emlékirat” a 48-iki püspöki kar ezen remekműve, kell, hogy legyen egyházunk autonómiájának ingatlan alapkőve; ritka tisztelettel kezeljük ez eszme a F. L. bajnokai által.

Az eszme megvitatásának horderejű munkája győzedelmes hadvezérként halad elő; győzelmeinek hatalmas szavata fölvilágyozza elennek habozását; rohamot intéztek a F. L. ellen, de elvtársaink bátorsága nem jött zavarba, és sz. ügyeink bajnokai előnyösebb helyzetbe jutottak.

Most békeség szövegetek hordják zászlójuk homlokán, de mögötte még most is tenyészik a nyugtalanság némi csirája; az őszinte szó írója igen csipős kifejezésekkel csiklandozza a F. L. szerkesztőjét és elvtárait, melyeket nagy megelégedestünkre a józan logika refutál.*)

A F. L. párvonalba hoztatnak a „Magyar Újsággal”; mink tehát csak ellenmondási visztegetésből léptünk a F. L. nyílt homlokára zászlója alá? (Tiszabírái szerint) és hála Istennek! mégis van elég józan eszünk, hogy politikai téren a Deák-pártalartsunk!

„Nincs oly számandó eszme, melynek pártolói nem találkoznak.” — A czélzás nyilvános; tehát az autonómia eszmeje is számandó? — ez még eddig, hallatlan dolog volt! vagy tán azért számandó, mert Zoványi ur vezértünk?

Már számtalanszor elmondta a F. L. szerkesztője credóját az egyház értelmében és mégis annyi Tamás találattik most is L—y ur táborában!

A F. L. oly jellemző kath. vonással bírnak, minővel L—y ur lapja sem dicsekedhetik; a F. L. első hasábját egyházi ügyeknek szentelik; nyíltan vallják, hogy az egyház érdekét tartják szemmel.

Nehéz földadat jutott osztályrészül a F. L.-nak; a villámhárító az épület őrizője, a F. L. védik az egyház épületét.

A kor követelményei sürgetik az ügy előmozdítását, a mindennapi mozgalmak, a tüntemény előjelei jóslják a bekövetkezendő tényeket; vigyázzunk, ne posteriora fiant peiora prioribus.

Ehhalasztatuk az idő kívánalmait, de agyon nem sujhathók; a halogatás vagy kitérés ártatlan liba magában véve, de nagy bajnak lehet előkészítője; contenta parva scintilla magnum saepe excitavit incendium! Csiszolatlan követ kaptunk kezünkbe,

* Degradáltatott? logica az?

és megbeszélhetetlen drága gyémántot akarunk adni az egyházunknak az autonómia eszméjének megvitatása által, óhajunk, hogy az egyház koronáját ékesítse! de az oda illesztés nem a mi dolgunk!

Azt mondják, hogy beszívhatlan levegőben mozognak; hogy erőteljes szárnyaikkal magasra emelkedünk, és kérdem, nem a legszebb sajátság-e ez a madarak királyának, a sasnak? kövessék nyomdokainkat, és meglátják, hogy nem mozognak mi beszívhatlan levegőben! qui habet aures audiendi, audiat!

Non omibus unum, quod placet, hic spinas colligit, ille rosas. (Petron)
Egy szerény pap Biharból.

LAPSZEMLE.

Ha valaki gondolná, hogy mégis csak barbár mulatság így naponta kitéve lenni holmi kegyes prostitutióknak, melyeket keresztény testvértünk, az „Id. Tanuja” naponta igyekszik fejünkre zudítani, magas hangon kiabálván fölfelé, hogy a Zoványi — egyházban Bűszörményi, ő az, ki minden bajnak az okozója az egyházban; szent és csalhatatlan lapunkat a jámbor életű Id. Tanuját rugja, ugatja, praemuriansaink előtt kiket pedig eleget iparkodunk, majd liberalis, majd meg reactionarius, egyszer concordatumos, majd meg concordatumos ellen, többnyire vizenyös, szellemtelen, tires, csak ritkán valamire való cikkekkkel a jó utat megtartani; nagy tudományunkat, született publicistai önértéktünk és meggyőződésünket compromittáljuk — mondom, a ki ily irodalmi zsirovásról zsejéről azt hinné, hogy az sokára mégis csak untató lesz, az nagyon tévedne.

Pedig nem épen mondhatnánk, hogy érdekeink nem eléggé volnának zenészek; azt sem mernők izlésünkről állítani, hogy jobb cikkekben, tartalmas polemikában, elvek, gondolatok keresésében nem nagyobb találmánkok.

De meg agyrendszerünk is sokkal egészségesebb, semhogy a badarságot elibe tennők a logikának, a gondolati mathesist, a négyzetlelti körnek.

De hát ki tehet róla, ha balvégzetünk oly compániába hozott, mint jó collegának az „Id. Tanuja”, melynél ha eszmék, logika, tartalom után kutatunk, csak szóhalmazt találunk, vizsgal, hogy a költőnek igaza volt, midőn mondá:

„Wo der Gedanke fehlt, da stellt das Wort zu rechter Zeit sich ein.”

Gondolkodó szellemekhez csak elvek discussiója illik a vitában, s az olvasónak joga van követelni tőlünk, hogy ne csupán zöldséggel szolgáljunk neki.

Am hisz mind ez nem rajtunk muló dolgot volna.

Az egyházi szervezkedés körül felmerülő minden nézetárványt figyelmelemmel kell kísélni, azt ha téves helyreigazítani, ha helyes elfogadni. Mi elveket, határozottan körülírt elveket képviselünk oly téren, mely egyháziilag szabad: az eltéréseket tehát álláspontunk elvei szerint rostálghatjuk.

De mindezen kötelemszerint foglalkozás valóságos bakó-szerpekké kell, hogy váljék, ily lappal szemközt, melynek határozott elve = 0; érvei: te exkoplán, te protestans, te „Féltelen Lap” (notabene e szelleműs szójátékot, ha a t. olvasó nem tudná, megsgujuk, hogy Lonkay ur esze találta ki. Ah, welch ein genie!); modora: no megálj, majd megmondom a főpapoknak, majd kikapsz, sat. sat.

Valóságos gyerek komédia. De hát ki tehet róla, hogy ez így van? Szeretnénk ugyan más nyelven beszélni az Id. Tanujával, de attól tartunk, hogy meg nem értené benntünk. E stílus, e hangot ő hozta közénk, vegye hát hasznát.

Attól sem félünk, hogy ++ ur, ismét neki megy hasáboz cikkekből a Független Lapoknak, s elmondja róla mind azt ismételve, a mit már százszor is elmondott. Jó, jó az a csipkedés, vadoskodás, de abból a közönség egy árva betűt sem tanul.

Vajjon miért nem megy inkább ++ ur elveink érdemleges vitátsába; miért nem terem ellenünkben új álláspontokat, hoz új gondolatokat, létesít új erkölcsi rendet? Mert az az állandó insinuatío utcaiz gyermeközkönl megjárja, de nálunk bizony csak az, a mi.

Mindig és örökké egy körben forog ++ ur vitája, idéz és lezékél bennünket. E szerep megengedjük, tehetségének megfelelő, de irányunkban olyan, mint a kintorna refrainje.

Meglátja rövid idő múlva ++ ur, hogy mennyire elkésett politikusként a mai világban s hogy azon táborban, melyet most a „Független Lapok” pártja képez, csupán, nemokára az összes magyar püspöki kar tisztes serege fog megjelenni, s állását épen azon alapra fogja fektetni, mely most az ő jámbor lelke előtt oly iszonyu botrány.

Ekkor majd lesz lótas fut is Izraelben, s mondják majd a hegyeknek: „essetek reánk” debiz azok szépecskén helyükön maradnak virágózárn a szép tavaszon, mely koszoruzni fogja az 1848-diki alapra helyezett 1868-iki magyar kath. autonómiát.

Lehet-e ez másként? tehet-e az egyház,

legszenbb érdekeinek megmentésére egyebet annál, a mi hívő lelkünk, mint egyedül mentőszó annyi rágalom és gyansítás ellenére is proclamált!

Eretnékek voltak e akkor, vagy ellenünk látása volt téves?

Ha nem akarunk az olasz papság sava-nyu sorsára jutni, erkölcsi és vallási haszon és ok nélkül;

Ha nem akarjuk Pesten is produkáltatni a bécsi legújabb concordatumi katasztrophát;

Ha megakarjuk menteni az egyházi javakat a saecularisatiótól, a papságot a nemzet botránytól, a vallást a gyűlöltetéstől;

Ha a hitéletnek monumentális jövőt, a vallásos érzelmetek új indokokat, az egyháznak békét és gyarapodást óhajunk;

El kell fogadnunk alapzatul azon józan elveket, melyek az egyházi joghatóság körét épségben tartják, a világi hívek millióit új érdekekkel, új eszmékkel fűzik a hitesség szentegyházának védelméhez!

HATÓSÁGI ÉLET.

Pest, april 1.

A mai igen népes közgyűlés legérdekesebb és legfontosabb tárgyat a democratia kör körélmé képezte, mely a miniszterium ismeretes rendeletével akart újat hozni. A kérelmet a városi közgyűlés felterjesztette ugyan a miniszteriumhoz, de határozatára kimondja, hogy azt nem pártolja, és annak az erőszakos ellenszegülésre vonatkozó határozatát, melyet Simon Flórent képviselő indítványozott, így haragzik:

Noha alkotmányos országban a társakozás és egyesülés joga az alkotmány és törvények korlátain belül az alkotmányosság első és legényesebb biztosítékai közé tartozik, s ez okból az egyesületi törvények állítólagos hiánya e jognak akadályul nem szolgálhat; mégis a közgyűlés a fennfoglalt kérelemre nézve akként vélekedik, hogy azt, a mennyiben a miniszteri kormány a maga leiratában meg magát a szabad egyesülést az alkotmány és törvények korlátain belül, hanem inkább csak az országnak az időszerűt egyik leg-sarkalatosabb és alkotmányos létét érdeklő, s a nemzetközi szerződések színvonalára emelkedett törvénye ellen intézett ország-szerző szervezkedő szövetekezést kívánt megátolni, a közgyűlés a maga részéről nem pártolhatja. Sőt kötelességének ismeri világosan kijelenteni, miszerint a folyamodók azon nyilatkozatát, hogy engedni csak erőszaknak hajlandók, az alkotmányos rend és törvényesség ellen lényeges megsértésnek tekintik, mely általánosan és tetleg alkalmazva, végső következményében minden alkotmányos felelős kormányzat lehetőségét megváltatná. Azon megjegyzés kísérletében küldi tehát fel ezen folyamodást a m. miniszteriumhoz, miszerint teljes bizalommal van az iránt, hogy a m. miniszterium egy alkotmányos állásánál, mint törvényes felelősé- gének fogva, a szabad egyesülési jog épségben tartása mellett, kormányi intézkedéseit mindenkor a törvény korlátai közt teendő meg.

Ezen határozat ellenében Mátyus Arisztid azt indítványozta, hogy pártolólóg, Henszlmann Imre pedig, hogy megjegyzés nélkül terjesztessék fel a kérvény. A közgyűlés azonban Simon Flórent indítványát csaknem egy hangulag fogadta el, mint az elnöki kijelentés constátálta.

Thaisz Elek ügyében interpellatio adatván elő, tudósított a közgyűlés, hogy a tárgyalás e hó 23-dikára tűzött ki.

PERCZEL MÓR tábornok.

Az orsz. lelezügyi együlethez a mult márczus hóban 5582 ftt 83 krnyi adomány érkezett.

A budai kath. legényegylet mult hó 29-én az egyleti elnök vezérlete alatt küldöttséget menesztett a hercegszékhez, mely küldöttség 0 hercegszéknek azon kegyéért, mely szerint ezen egylet védnökséget elfogadta, köszönetet mondott. A hercegszék primás szép beszédében a jelen voltakát épügy mint az egyletet nemes el-lükérei törekvése buzdítá, s annak anyagi érdekei emelésére 100 frtot azonnal adományozott. A nemes főpap példája nem maradt utánázás nélkül Blum János budai gözmalom tulajdonos azonnal 50 frtot, Bagó Márton budai könyvny omdász, — a nyomtatványok kiállítását — és az udvari könyvkötő Ércz hegyi a könyv bekötését díjlanul előállalák. Az egyes czéh előjárók pedig az egylet támogatását biztosíták.

A pesti munkás-egylet tanszemélyzete legközelebb alakuló gyűlést fog tartani.

Egy társulat van hir szerint alakulóban, mely kellő életre valóság kifejtése mellett igen üdvös eredményt lehet; e társulat célja: a hazai új találmányoknak itthoni elmozdítása. Kívánjuk, hogy az egylet mielőbb megalakuljon és hogy legyen is minél több hasznos új találmány, melyet pártolhat.

Meghívás. A magyar történelmi társulat f. havi választmányi ülését csütörtökön, apr. 2-dikán, d. u. 5 órakor tartandja, mely ülésen, minthogy a májusi közgyűlés felől ezutal kell intézkedni, a t. z. választmányi tagok minél nagyobb számmal kéretnek jelen lenni. — Ez alkalommal egyszerű mind a következő értekezések lesznek tartandók: bár Orbán Balázs értekezik a szék földi ösvárakról; tükár felolvassa Glembay Károly v. tá értekezését, s a szintén Glembay ur által Szerem vármegyéből be-küldött számos régi múlttárgyakat bemutatja és magyarázza Rómer Flóris. Végre egy Köszezről Nagy Imre v. tá által értekezéssorok kíséretében beküldött Nagy Lajos-féle nevezetes eredeti okmány fog bemutatattani. Az ülés az akadémiai palota Kistaludy terében tartatik.

Az orsz. lelezügyi együlethez a mult márczus hóban 5582 ftt 83 krnyi adomány érkezett.

A budai kath. legényegylet mult hó 29-én az egyleti elnök vezérlete alatt küldöttséget menesztett a hercegszékhez, mely küldöttség 0 hercegszéknek azon kegyéért, mely szerint ezen egylet védnökséget elfogadta, köszönetet mondott. A hercegszék primás szép beszédében a jelen voltakát épügy mint az egyletet nemes el-lükérei törekvése buzdítá, s annak anyagi érdekei emelésére 100 frtot azonnal adományozott. A nemes főpap példája nem maradt utánázás nélkül Blum János budai gözmalom tulajdonos azonnal 50 frtot, Bagó Márton budai könyvny omdász, — a nyomtatványok kiállítását — és az udvari könyvkötő Ércz hegyi a könyv bekötését díjlanul előállalák. Az egyes czéh előjárók pedig az egylet támogatását biztosíták.

A pesti munkás-egylet tanszemélyzete legközelebb alakuló gyűlést fog tartani.

Egy társulat van hir szerint alakulóban, mely kellő életre valóság kifejtése mellett igen üdvös eredményt lehet; e társulat célja: a hazai új találmányoknak itthoni elmozdítása. Kívánjuk, hogy az egylet mielőbb megalakuljon és hogy legyen is minél több hasznos új találmány, melyet pártolhat.

Meghívás. A magyar történelmi társulat f. havi választmányi ülését csütörtökön, apr. 2-dikán, d. u. 5 órakor tartandja, mely ülésen, minthogy a májusi közgyűlés felől ezutal kell intézkedni, a t. z. választmányi tagok minél nagyobb számmal kéretnek jelen lenni. — Ez alkalommal egyszerű mind a következő értekezések lesznek tartandók: bár Orbán Balázs értekezik a szék földi ösvárakról; tükár felolvassa Glembay Károly v. tá értekezését, s a szintén Glembay ur által Szerem vármegyéből be-küldött számos régi múlttárgyakat bemutatja és magyarázza Rómer Flóris. Végre egy Köszezről Nagy Imre v. tá által értekezéssorok kíséretében beküldött Nagy Lajos-féle nevezetes eredeti okmány fog bemutatattani. Az ülés az akadémiai palota Kistaludy terében tartatik.

UJDONSÁGOK.

Pest, april 2.

— Ö Felsége a király ma általános kihallgatást ad. — A nápolyi királyról a szedőidőt sétalovaglásokról használja fel, melyket Pest-Buda vidékén tesz.

— A királyi gyermek születése a kalmál — hir szerint — ö Felsége nagymérvben fogja gyakorolni a királyi jogot legszébbikét és legnemesebbjét: a kegyelmezést. E czéllal a belügyminiszterium értesítette a törvényhatóságokat, hogy azon elítéltek neveit, kik a legmagasabb kegyelmelemre méltók, haladéktalanul a főudvarmesteri hivatalhoz terjesszék fel.

— A herceg-prímás, mint azt annak idején jelentették, oly intézkedést tett, hogy a királyi magzat születése utáni napon, e haza minden kath. egyházában ünnepléses Te deum tartassék. Ha azonban — így értesülünk — a királyné ö Felsége lebetegedése a nagyhétben történék, akkor ezen ünnepléses Te deum h u s v e t v a s a r n a p fog megtartani.

— Budára a bécsi miniszterek egy másúttán érkeznek; itt van T a a f f e és P o t o c k y, a teguapi esti gyorsvonattal pedig Herbszt és Breszl érkezték a fővárosba.

— Az orosz király vadász, gr. Széchényi Béla, ki pár hó előtt utazott Afrikába — mint halljuk — legközelebb visszatér vadászati kirándulásból, mely ezutal nem épen kedvezőleg tőtt ki, mert a bator vadász a puskák királyja úgy kerülte, hogy egyetlen példányt sem lövetett.

— Rakamazról írják a „Pol. Ujdonságok”-nak, hogy a Tisza-Bodrog már kiöntött s folytonos növekedésben van a nagy esőzések miatt.

— A baloldali körnek tagjai tegnap értekezletre gyűlölén össze, mint a párt első alakulásakor, úgy ez alkalommal is mind annyian azon neztől indultak ki, „hogy Magyarországnak semmi más nemzete nem vagy országának alá nem vetett szabad és független országa”, azt tekintették tehát tegnap is közjogi szempontból a párt mindenkéltől feladatának, hogy az minden alkotmányos eszközzel oda hasson, hogy mind azon törvény, melyek hazánk említett függetlenségével ellentétben állanak, megszüntetessenek; megszüntetessenek ennek folytán a delegatio intézménye és a közös miniszterium; azon törvényes intézkedések pedig, melyek biztosításunkra szükségesek, létesíttessenek. Létesíttessék ugyan is: A magyar hadsereg; Pénz és kereskedelmi ügyeink függetlensége.

S hazánk törvényes függetlenségének diplomatiail elismertetése.

Az ezen czéllal egyesült párt határozottan fog a kitzűzött irányban haladni, de higgadtan fogja megvalósítani működésére az időt, az alkotmányos eszközöket, kerítelve mindazt, mi ingadozásra magyarázható, de kerítelve oly igazalmak előidézését is, melyek az alkotmányos küzdelmet lehetetlenítik, s hazánkra nézve veszélyessé válhatnának.

— Azon tanácskományok, melyeket Pest megye képviselő testülete 14 nap lefolyása alatt szakadatlanul tartott, be vannak fejezve; az ezen gyűlésekben elintézt tárgyak száma 97; melyek közt 86, a programon állt; 11 ügy pedig a gyűl szék folyama alatt vétettet fel. — A legközelebbi közgyűlés, melyet e megye tartani fog, valószínűleg június hó második felében lesz.

— Az özseomlott lipótvárosi basillika dombjának építő anyaga tegnap árverés útján adatott el, mely árverésnél 3615 ftt 60 krnyi értékig lettek ily anyagok eladva; legközelebb ismét ily árverés fog tartani.

— Tegnap este 6 órakor a Deákör tanácskozmányt tartott, melyben a nemzeti bizottmányba választandó 16 tag felett történt megállapodás.

— Henrich főhercegnak bécsi hírek szerint a közel álló királyi magzat születése alkalmából, meg fog engedtetni, hogy vissza térhet Ausztriába, de úgy egyelőre sem nem fog melesietetni, sem udvari képességgel nem fog felruházattani. Ugy látszik azonban, hogy a főherceg nem fog egyhamar visszatérni, mert neje társaságában e nyáron két-utazást teend Francia- s Angolország, úgy Éjszakamerikába.

— A nagyüzöttörköli lábmosság Bécsben, ez idén el fog maradni. Azon 21 tisztességg személy, kik ez ünneplésben részesitetni szoktak, dúsán fognak kárpótoltatni.

— Ausztriában is, mint köztudomás, megszüntették végre az adóssági fogságot. A kiszabadultk mindenüttön távrida útján köszönik meg ö Felségének, Herbszt igazságügyminiszternek s a képviselőháznak a viszszaadott szabadságot.

— Bista helységéből, mely Horvátországban van, értesülünk, hogy ott egy befolyásos hölgy parancsára T o u s s a i n t párizsi mernők családja köréből, karhatalommal szállitottak a hölgy kastélyába. Legközelebb ez úgyről bővebbet mondhatunk.

— Murska k. a. a bécsi udvari operánakeső és napokban 8000 frtnyi adóssága miatt csödöt nyitott, s most a csödvizsgálat ellene el is rendeltetett.

— A pénzügyminiszteriumban — hir szerint — már elkészült több törvényjavaslat u. m. a föld, ház, kereset és jövedelem, továbbá a só-, és dohány-, ser-, szesz- és cukoradóra vonatkozó, valamint a bor és hús-fogyasztás, úgy az illetékek iránti törvényjavaslat is.

— Perczel Mór legközelebb sz. Fehérvárra és Jászberénybe teend kirándulásokat, hol szintén a méltányos ellenzéki elvek terjesztése által a szélső baloldali elvek ellen fog küzdeni.

— Klapka György, kit e hó 4-ére várak visszaz, családjában történt halálüzosi eset miatt Nizzába kénytelenitetett utazni, s így visszatérése jödeig elhalasztott.

— Következő kézirattal olvassuk a hivatalos lapban: Vallás és közoktatási magy. miniszterem előterjesztésére a sziz és törtana Szent-Magtról nevezett bélai czimzetes apátságot (S. Margaretha V. et M. de Bela) Ráth József budavárosi plébánosnak

szágos fejé-
jük, hogy
foglatatja
egyetembe
juttatni, és
pásztori b
sulyt szer
reményét f

A vis-
Sopron m
hosszas b
god vallás
és atyai g
melynek
egyedül is
tett Föpás
nyes prima
radott —
jesztőbb v
kérelmitni
mennyihet
gal beva
sen anna
a kath. eg
és világi
feladatnak
vezető és
szent bitti
szint bitt
sinés tölt
rendelkez
tartozó, de
érintése.

Kik l
kérve, fül

TÖRV.

A ké-
nyay pénz
jeszt elő a
mely teki
egyezmeny
pénzek ért
nyok, me
ronázási o
czimer les
tosok, 20 é
sok. A for
rosból 3.60
melyek a
fognak léj
nyomatás

Lón
szerződés
beizkely
ti elő.

Ezút
eredménye
közöltük.

Napit
törvényjav
den észrev
tes tárgya
A javaslat
az, hogy
ogy határ
legközele
jesztetni.

Lón
jövő héten
ségeleten

Bon
közlmény
de ekkor l
ményt.

Puls
vány ellen

Az ér-
nél fogva
kel viselt
előttünk,
végeredm
azon szépe
szetek sz
elő kell m
melyet a k
ben, nem e
szinművés
ség isteni
ugyanis m
hogy képe
rekedni ké
alatt végez
denki több
kozik, mel
teljes győz
biztosítati
lenni, mig
hát a más
érdekkel v
fog válni
hogy abba
Ha egy kö
éreményü
tudtak job
kimenetlek
zeményein
résztől, ho
más részi
tünk, hogy
szereplést
melyet a k
folytonosa
bizonyossá

küldmei
el senki,
tudtúl soh
öröös tav
szépséget
újult tavas

adom: nyozom, Budán, 1868-ik évi márcz. hó 29-én. Ferenc József, s. k. B. Eötvös József s. k.

Gróf Dessewffy Emilné a szabolegyeji kórház részére 50 forint küldött, a miert a kórházegylet válaszmánya köszönetet nyilvánosan kifejezi.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Majdnem egy évig, azon pillanatban a famosus császári röpirat, mely a „napoleoni dynastia jogzimeit” megújítani iparkodott, megjelent zajtalanul egy tisztán magánjellegű röpirat Horn Ede hazánkiától ezen ezim alatt: „A (francia) császárság végzámada.” Ezen a körülmények által ellenőrzöttá vált munkácska azonnal magára vonta a közönség figyelmét s a hatás, melyet a francia közönségre tett, annál mélyebb, minél keresetlenebb. A múlt hó 19-én megjelent röpirat már két kiadásban forgó a közönség kezén, a harmadik kiadás sajtó alatt van.

Horn „Végzámada” egy szölván kiegészítője a császári röpiratnak. Megmutatja az országnak, mennyibe kerül neki a császárság. Tizenöt év alatt (1852—1866) 31 milliárd frank fogyott el, általán véve évenként 800 millióval több, mint a júliusi kormány alatt a leghaszonlatlanabb kiadások által emésztett el, e mellett a nemzeti adósság 15 év lefolyása alatt 5-ről 15 milliárdra növekedett, s védelem s közhitel mélyebbre slyedtek, mint valaha. Franciaország politikai s diplomatikai fontossága jobban nyomott le, mint az új kor akármely más időszakában, s még az anyagi jólét is a terhes adók által alácsatott.

Ez kevés szóval tartalma azon, elejétől végig hivatalos adatokra támaszkodó végzámada, melyet Horn a császárságról filálli, s melynek helyességét a kormány leghebbe védői sem tagadhatják.

Ez, mint mondtuk, érdekes kiegészítést képezi a császári röpiratnak. Harmincegy milliárd minden körülmény közt szép összegeket képezne, de az tudni, hogy az újszólván minden haszon, minden ellenszolgálat nélküli a császár részéről kiadott, az már a „sokna is sokabb”, mondaná Garay Obitsosa.

Lengyelország. A legújabb ukázt, mely a lengyel királyság tényleges eltörlését s annak Oroszországba való bekebelezését parancsolja, természetesen távirati úton közzölték Varsóval s onnet szét mentek a tudósítások a szerencsétlen Lengyelország minden irányára felé. Nem lehet mondani, hogy a Lengyel lakosság a moszkoviták az új szerződvényeket sőt oroszokos tette által meg lett volna lepve, mert a mi évek óta Lengyelországban történt, a nemzetet még a legroszabbra is előkészítette. De a lengyel királyság eltörlése a jelen pillanatban és Európának mostani nyugtalanító helyzetében még más jellegű is mutat, mire itt figyelmeztetni akarunk.

Ama oroszokos tett először azt bizonyítja, hogy Sz-Pétervárból tényleg a vakbuzgó moszkovita s pánszláv párt jut kormányra, mely a lengyel nemzetiség utolsó maradvékában mindig a legnagyobb akadályt látta a pánszlavismus fejlődésére nézve. Másrészt meg a királyság eltörlése a keleti bonyodalmak ellenében azt akarja mutatni, hogy mennyire nem tart Oroszország a nyugati hatalmak beavatkozása s tiltakozásától, ha azoknak eszükbe jutna Lengyelország pártját fogni. Szóval Oroszország az európai hatalmak ellenében föltte nagy erőt negyelve, s valóban ugylátszik, mintha a moszkoviták ezeknek imponálnának.

Fegyelmre méltó az is, mily módon ünnepeletek meg az oroszok Lengyelországban a királyság bekebelezését s a tények, melyeket emondandók vagyunk a Visztula mellett fekvő Szandomirz nevű végvárosra vonatkozóan. Mihelyt a bekebelezésre vonatkozó távirat Szandomirzba jutott, Szeremietief ezredes, kerületi főnök magához hivatta a pópát s megparancsolá neki, hogy az orosz templomban ünnepelesten isteni tiszteletet tartson, melyben mind a tisztek s hivatalnokok résztvevni tartoznak, akár görög akár katolikus vallásnak voltak.

Az istentisztelet után Szeremietiefnél nagy lakoma volt, hol a moszkoviták a császár, a hadseregre s „Uj-Orosz” vagyis Lengyelországra mozdított toaszok közbén halálrezegekre itták magukat. A jelen volt lengyel nemzetiségű hivatalnokok s egyéb vendégek egyik a másik után az oroszok által egy székre illettek, borial leülettek s „Eljen az új orosz” kiáltással háromszor fölemeltettek. A szandomirzi polgárság az orosz közkatonaikkal a nap méltó megülesére jelentékeny mennyiségű pálinkát, káposztát, burkát s több efféleket tartozott szolgáltatni.

Hálából aztán a részeg katonák a város a legdurvább kibágások színhelyévé tette. A részeg kozákok, lovas s gyalog katonák seregese vonultak az utcákon végig, leszángáltak a boltokról a lengyel feliratokat, egy zsidó koresmába rontottak, hol mindent összeszertak s a koresmáros majd agyonlötötték. A részeg katonáknak egy másik bandája föltartoztatott egy haszonbérlet, ki kocsiján ilve haza igyekezett, s fölszóllították, hogy adjon pénzt, mivel ők a császár Oroszország egészségére akarnak inni. Midőn a bérlő nem hallgatott rájuk s csak tovább akart hajtani, kirántották kocsijából, majd halálra verték s vérében fetrengve az utcán hagyták! Ilyen igazgi moszkovita s módon ünnepeletek meg a szandomirzi oroszok Lengyelország bekebelezését!

A lengyel határról nyugtalanító hírek érkeznek. Bessarabiában az orosz katonaság folyvást mozog, Podoliában és Volhyniában hasonlókép folyton folynak a hadikeszülődések. Nevezetesen Chotym orosz várból, mely fontos hadászati állás a Dnyestr folyó partján, jelentékeny csapatok nyomultak elő Lipczián felé, mely a Pruth határfolyó balpartján fekszik, hol az oroszok már tavaly terjedelmes parti erődítéseket hoztak létre. Glinojában orosz genie-katonaság tartózkodik s a Pruth

közében 1500 emberre számított megerősített tábor állították föl.

Ezen 1500 ember meg ép oly kevéssé helyel, mert szintén a folyam partját erősíti és nagy hidót épít Magában Chotym várában nagyon munkálkodnak, hogy a várát jó ellássák élelemmel és hadiszerekkel; oly készletek vannak ott fölhalmozva, melyek az őrség szükségére eit nagyban föllátnak. Dinulban, mely helység a Czernovizből Bessarabiába vivő országúton fekszik, erős kozákosztály áll Sagoskin ezredes parancsa alatt s folyvást cirkál a környéken. Volhyniából kereskedelmi levelek jelentik, hogy e tartomány városában a parancsnokok a zymotiri főhadiparancsnok egy hirtetését elvastatták föl, melyben a kereskedők, gyárosok és kézművesek fölszóllítottak, hogy több ezer darab paplant, szörderekaljat, vankost, vászonneműt és gyógyszereket szállítsanak oda. E készletek mindenesetre hadi kórházakba valók, melyeknek berendezése Volhyniában és Podoliában már régebb idő óta el van határozva.

Bécsből írják, hogy a bécsi lengyel képviselőknél roppant föltűnést okozott azon ukák megjelenése, mely Lengyelországot a lomha éjszakai államtestbe végkép bekebelezni rendeli, s a delegatú ilésének vége felé közölök egyebnyánan interpellálni is akarták Beust bárót az iránt, hogy nyilatkozzék, minő magatartást szándékozik követni ez ügyben az osztrák kormány, sőt voltak olyanok is, kik a lengyel király címét az osztrák császárra ruházni hajlandók lettek volna. Később aztán felhagytak az interpellatú eszméjével, s így talán legokosabban tettek, miután egy sem lehet tudni, ha vajjon kaptak-e volna feleletet.

A lengyel emigratú a moszkoviták erőszak ellenében ismét mozogni kezd. A krakói és sziléziái határon kiáltványok forognak a lakosság kezén, melyeket a külföldön élő lengyelek bizottmánya bocsátott ki s melyek egyelőre nyugalomra intik a királyság lakosait, de egyzersmind figyelmeztetik, hogy készülnenek elő azon elhatározó pillanatra, mely tekintve a világhelyzetre és nyugati politikára, Lengyelországra is megváltást kell, hogy hozzon. Olsaszország is sokáig szenvedett, folytatja a kiáltvány, és harcolt, de végre mégis az lett, a mire törekedt.

Most Lengyelországban új útlevelek és rendeletek hozattak be, melyek állítólag könnyebbedést czéloznak, de fájdalom, csak az önkénynek szolgálnak nagyobb tért. Minden utlevélnek, hogy az olvasni nem tudó orosz zandárok magukat legalább kevéssé tájékozhassák, minden rend és állás számára más meg más színe van, azok pl. kik rendőri föltjelet alatt állnak, rózsaszínű. Minden útlevelet szelvényvel bir, mely levágatik, miáltal annak érvényességét vesztí. Minden útlevelet tehát csak egy utazásra használható, mi különösen az üzletemberekre nézve igen alkalmatlan.

Angolország. Az ir államegyház fölötti vita márcz. 30-án a koronaherceg jelenléte-

ben s Brightnek egy fényes beszéde mellett vette kezdetét. Disraeli főnök játékot játszik, lord Stanley által már a márcz 27-én tartott gyűlésen jelentette ki a háznak, hogy Gladstone indítványa ellenében egy módosító indítványt fog előterjeszteni. „Annak elismerésében, hogy az irlandi egyesült egyház világi jövedelmében a mostan függőben levő vizsgálót jelentékeny változások látszanak szükségeseknek, a ház azon nemet táplálja, miszerint minden indítványt, mely arra czéloz, hogy amaz egyházat megfoszssa államegyházi jellegétől, egy új parlament eldöntésének kell fíntartani.” Lord Stanleynek ezen módosítványa oly jellemű, hogy Gladstone indítványa csak akkor kerülhet tárgyalás alá, ha amaz el van gördítve. Ha tehát már előre is szavazattöbbséget nyerne, akkor Gladstone le volna győzve, még mielőtt saját fegyverét használhatná. Az indítvány tartalma, melyhez a kormány folyamodott, mint látjuk, egészen külsőleges és a dolgok veletét nem érinti.

Derby lord a conservatív egyletekhez, melyek neki bizalmi levelet szavazták, egy közszent nyilvánítást intézett. Övatosabb, mint követője, a miniszterelnökségben, elkerül abban minden nyilatkozatot az egéző napi kérdés, az ir államegyházról, és csak azon meggyőződését fejezi ki, hogy a jelenlegi kormány Disraeli elén, ezental is iparkodni fog az alkotmányos elveket föntartani, melyek mellett ő maga (Derby) egész életét át közdött. Közvetve megezdolja ezen levélben azon hirt is, mintha ő mint tárcza nélküli miniszter a kabinetbe lépni szándékozzék.

Poroszország. A porosz hivatalos lapok tagadják, hogy Napoleon császár most oly hadsereggel rendelkezik, milyennel egy európai uralkodó sem. A miniszteri lapok ugyanis kizárólag teszik, hogy a porosz hadparancsnokság kizárólag megkezdődött, hogy a koronaherceg a 9. és 10. hadsereget főnöké lesz s szállását Hannoverban nyeri, és hogy a szász koronaherceg a 11. és 12. hadsereget fogja átvéni, hogy nagy hadgyakorlatok tartatnak és hogy ezen alkalommal a vasból öntött páncélok és ágyufedezetek a tüzpórnak fognak kitűnteni, hogy sikerült egy hátultöltő fegyvert a 96 fontosat készíteni, melylyel a berlini tüzéren sikeres próbákat tettek, és hogy az éjszakenmet marine számára ilyfele moszarok vannak kiltatásban.

Ha még hozzáveszünk, hogy a hadügy-miniszterium egy küllő bizottmánya által az határozatot, miszerint az egész szövetési területen nagyszerű várak építtessenek s hozzáveszünk, hogy a gyutispuskák egy gemialis javítás által kevés költséggel ellenállhatlan halálfelegyerré válnak átalakíttatni, akkor világos, hogy ezen civilizatoriumi munkák csak részleges kivétel mellett is, a porosz hadsereg mesze túlhaladni fogja a francia hadsereget, mely utóbbi tehát nem mulja fölül mind az európai hadseregeket, mint Niel tábornagy állította, ki azoknak két év engedtet, mely idő lefolyása alatt a ta la n (!) utólézhetik a francia hadsereget.

Dunafejedelemségek. Még hat hé nappal azelőtt Románia fejedelme s Bratian Antal hohenzollerni herceg által megkísér lettek Berlinben, nem lehetne e Poroszországo arra birni, hogy Románia fönnállását s autonómiaját biztosítsa és az ország általános fölgygyverésében segédkezzen nyújtsion, miert Románia késnek nyilatkoznék, a porosz politikát annak minden mozzanatában elősegíteni.

Az indítvány nem utasítottat vissza, de egyzersmind kijelentetett a petenseknek, hogy Poroszország mint egyike a bizottító hatalmaknak egy egészen nyilvánosan nem fogadhatja el a fölé követelt kötelezettséget, s nem segítheti elő pénztárából Románia fölfegyverkezését, hogy tehát más utta kell választani a kivánt eredmények elérésére a szilkséges illedelem megőrzése mellett.

A hohenzollerni herceg tehát gyorsan eszelekedt s miután Romániában ugyis vasutat akarnak építeni, a porosz részére kikerítte arra az engedélyt. Ezen engedélyt tehát csak palástja egy politikai akciónak. A kötelezvények kibocsátása alkalmával meg fogják kezdeni Románia fölfegyverését, s a sz-pétervári cabinet állítolag beleegyezését adta, hogy a Poroszországból jövő fegyverek s föltények akadálytalanul bocsattassanak Oroszországon át. De a porosz vasuti engedély annyit veszlyet rejt az országra nézve, hogy a miniszterium slygtesének dacára sem a bizottmány sem a kamara nem akarja elfogadni.

LEGUJABB.

Bécs, apr. 1. Az alsóház mai ülésében a politikai közigazgatás szervezéséről szóló törvényjavaslat felett az általános tárgyalás befejeztetett. A belügyminiszter ismételen meghangsulyozta beszédében, hogy a kormány a lengyeleknél tágabb körű autonómiát hajlandó adni, kik ki is jelenték, hogy a javaslat elveit magukévá teszik; minthogy azonban a lengyelek Galiczia részére egy udvari kancellária felállítását is érintették, a belügyminiszter az alkotmányra hivatkozott, mely nem ismer galicziai udvari kancelláriát. Végül azon aggályra utalt, hogy más tartományok is ily kívánattal állnának elő, mi a felelős miniszterium lehetlenségét vonná maga után. — A pénzügyi albizottmányban a meghívott pénzügyminiszter a tett kérdésekre kijelenté, hogy a javasolt pénzügyi rendszabályokkal a deficit három évre van fedezve, e három év elteltével pedig az adóreform által meg fog szünni a hiánylat. A pénzügyminiszter a jelenlegi tökcedot a legigazságosabbnak tartja, minthogy az ipar eléggé meg van terhelve.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

T Ö Z S D E.

Pesti áru- és értéktőzsde márczius 31-én.		
Gabna-árak.		
Sulyfontokb.	Ára	Ára
metrónként	metrónként	metrónként
Buza bányási	83-86	6.- 6.20
" tiszai	86-88	6.70 6.80
" pesti	83-85	6.- 6.20
" pesti	86-88	6.70 6.80
" pesti	83-85	6.- 6.20
" pesti	86-88	6.70 6.80
Hétszemes	78-80	4.20 4.30
Borz	68-70	2.65 2.99
Árpa sertőzére	68-70	2.40 2.60
eretésre	45-47	1.65 1.70
Zab	—	2.75 2.85
Kukorica bányási	—	5.50 5.80
" uj	—	3.20 3.30
Eős	—	5.87 1/2
Bepese	—	5.75 5.85

Magyar értékpapírok árkelete.		
Adva	Tartva	
Pesti keresked. bank	645.	650.
Budai keresk. és iparb.	197.	200.
Pesti iparbank	222.	224.
Magyar hitelbank	79 3/4	80.
Pesti takarékpénztár	1550.	1600.
Budai	406.	412.
Pesti hengermalom	1280.	1290.
Pannónia gőzmalom	1980.	1990.
I-só budapesti gőzmalom	815.	825.
Budai gyár-telep	430.	434.
Concordia gőzmalom	875.	885.
Budai királymalom	535.	540.
I. uipési szeszmalom	815.	820.
Pestbudai biterkőzmű	625.	630.
Magyar biztosító-társulat	227.	230.
Pannónia viszonzbizt.-társ.	692.	695.
Pesti biztosító-intézet	235.	238.
Magyar északai vasut	260.	265.
Pesti közúti vasúlya	76.	76 1/2
Kereskedelmi épület	560.	565.
Lánczhid	390.	400.
Alagut	388.	390.
Magyar felh. záloglevel	71 1/2	72 1/2
Pesti keresk. b. zálogl.	90 1/2	91.
	96 1/2	96 3/4

Bécsi börze márczius 30-án.		
Adva	Tartva	
Államadósság.		
5% osztr. értékt. adómentes	53.60	53.80
" " " " " " " " " "	58.25	58.30
" " " " " " " " " "	63.64	63.75
" " " " " " " " " "	56.20	56.40
" " " " " " " " " "	82.20	82.20
" " " " " " " " " "	71.70	72.
" " " " " " " " " "	70.25	70.75
" " " " " " " " " "	66.25	66.75
Sorsjegyek.		
Hitelintézet 100 frtos	131.70	132.
Dunagőzhajózási	93.	93.50
Budai	26.	26.50
Eszterházy hg.	131.	132.
Salm	33.	33.50
Pálffy	25.75	26.25
Clar	27.50	28.50
St. Genois	24.25	24.75
Windischgrätz	17.50	18.50
Waldstein	21.	22.
Keglevich	14.75	15.25

Részvények.		
Adva	Tartva	
Nemzeti bank	703.	704.
Hitelintézet	185.40	189.60
Magyar hitelbank	79.	—
Also-osztr. esc. társulat	585.	587.
Anglo-osztr. bank	117.75	118.25
Ausztriai földhiteletintézet	170.	173.
Északai vasut	173	1785
Államvasut	251.	251.80
Déli vasut	170.20	170.50
Erzsébet vasut	139.50	140.
Gal. Karoly Lajos vasut	204.75	202.25
Lemberg csern. vasut	177.	177.50
Cseh nyug. vasut	146.	146.50
Dél-ész. ném. öszeköt. vasut	138.25	139.50
Tiszai vasut	147.	147.
Magyar északai vasut	80.	80.50
I-só erdélyi vasut	141.50	142.
I-só ausztriai Dunagőzhajózási társaság	485.	489.
Pesti lánczhid	383.	385.

Elsőbbségi kötvények.		
Adva	Tartva	
1862. Erzsébet vasut	80.50	81.
1867. államvasut	115.25	115.75
Déli vasut	97.	97.25
Északai vasut	88.50	89.
Cseh nyugati vasut	83.50	84.
Tiszai vasut	—	—
Gal. Karoly Lajos vasut	91.	91.50
Magyar északai vasut	—	—
Lemberg csernov. vasut	75.	75.50
Erdélyi vasut	81.25	81.75
Ausztr. Dunagőzhajózási társ.	93.	94.
Pesti lánczhid	—	—

Érték és pénz.		
Adva	Tartva	
Frankfurt váltó	96.20	96.40
Londoni váltó	115.40	115.50
Párizsi váltó	45.85	45.85
Cs. arany	5.47 1/2	5.48
Napoleon'dor	9.20	9.25
Egyleti tallér	1.70	1.71
Ezüst	113.25	113.50

H I R D E T É S E K.

Igen fontos új találmány.

A t. cz. gyapju-termesztők és kereskedőkhez!

A külföldi és tengerentúli jól mosott és kezelt gyapjút a rendszeren mosott és kezelt hazai gyapjút árák oly annyira súlyos, hogy a hazai gyapjutermetés és kereskedés jövőben csak úgy lehet előnyös, ha gyapjútink tisztaság és jó kezelése a vevőket megnyeri. A divatózó juhmosás (uszitálás) azonban legjobb igyekedést daczára gazdáinknak mily ritkán sikerül. Ezen nagy baj megszüntetése végett alulírottak már is a jó vő nyír-ásta elvállalják a juhbandák tisztítását mind onnutt a jószághozolyón az általuk feltalált juhbanda mosósá s átal, melylyel az eleven juhmosás (uszitálás) és annak számtalan baját mind olesnek, minthogy a birskák termése egészen piszkosokiban nyrtatnak, a lenyirt gyapjubanda a bojtóknak és hasonló szeméttől megtisztítatván, kis kézi mosógépek (pléh-bandatartó) tétetik és egy általunk feltalált gyapjura előnyös növényi felolvasztó folyadék segítségével minden víz vagy kútvali kéznek a gyapjura való érintkezése nélkül — hóféltre és tisztára a leg-rövidebb idő alatt megmosatik, úgy hogy a gyapju és azok szálcsoomagat természetes fekvésükben, és a juh banda egész ös szétűtése (hálóformája) sértetlenül megmaradnak végre a szabadban megszárítatván és az egyes bundák osztályoztatván, a gyapju alkalmas zsakkokba külön ösmagolattik.

T. rendelőink számára készek vagyunk próbamosást teljesíteni és e szerint a fomsóságot jótállni. A mosósádj a mód és a felolvasztó szert után minden bundánál 10 kr. az első és négy kr. a második nyírásnál. A mosógépek csak nálunk rendelkezhetik meg, árak egyenként 20 ft, melylyel egy személy naponként 150—200 bundát moshat. Rendelőinknek körülményes utasítást küldünk.

Elvállalunk a t. kereskedők és termesztőkétől mindenféle rozslu mosott bojtórjámos és homokos gyapjukat az említtel tisztítás végett itt és a vidéken. F. évi márczius 23-án gyapjunosó-gyárunk Pesten városrőd-ben, az Állatkert mellett, 1536. sz. a. meg fog nyit-tatni és szivesen elvállalunk próbamosásra minden juhbandáktól hozzáink beiktalendó piszkos lenyirt juh-bandákat. Megrendelések intézendők alólírottakhoz Pesten, Dorottya utca 4. sz. a.

Hécei Adolf és Társa.

Bizonnyitvány.

Hécsy Adolf ur gyapjubunda mosási újabb mód-szere felett a 1867. évi 49-ik számú gazdasági lapokból értesítvén, 1868. évi mártius 3-án Hájós mezővárosában 20 db különféle korú és nemű, a természetesen nyenyirt gyapju bundákkal — számos rész-vetők jelenlétében — kísérletet tevén arról bizony-ságot teszünk, hogy ezen gyapjubundák 18—20 foku meleg vízben 13 percz alatt a Hécsy Adolf ur által felfedezett mosóporral tiszta fehérségűvé mosattak.

Kelt Hájósan 1868. évi márt. 3-án.

Spech Lajos s. k.
kalocsai érseki uradalmi igazgató.

Simig Rezső s. k.
főkápt. urad. tisztartó.

II. É
egész év
Feltá
5 kr. bély
4
FÜGG
tov
April-juniu
April-septe
April-decz
Egy hóra
Államé
tényezője
zás elé ker
Tekint
parlament
látjuk, hogy
az elvont
szellemébe
Az ott
magyar fő
liberalis es
hanem a k
mely két é
de politik
gokat az ö
öntetőség
zeti.
Megva
nénk az is
ha nem tu
lameszmén
rendszeré
erkölcsi é
sára feltal
szert a f
b a d s á g
Ausztr
állam aka
államintéz
A régi
csak felüg
lakra, mos
vezette a
folyásozta
Legalább
befolyásna
szerialég f
Ezálta
is új form
egy ház k
tekintse v
alakulás n
a törvény
lyas aran
oktatás é
tudatába.
szokásiba
közölhetn
és iskolta
Ily ex
mányos in
denütt me
szellemle
denre kite
annak nek
közársas
ló szellen
iskolák s
zeti szelle
megbukta
pedig az
ház, midő
volna az
kat nyit
ezrei kör
Ha a
iskolákat
Csak
szabadság
kat nyitl
követelje
kizárólag
Ez a le
az egyhá
tétéle a s
nek, mely
szabadság
álló egész
intézmény
Az eg
között, az
ben, hatá
sokoldalú
s a harc
között fo
zelem sol
Bar
Mert
nává lett
a i dern
ny. fölt